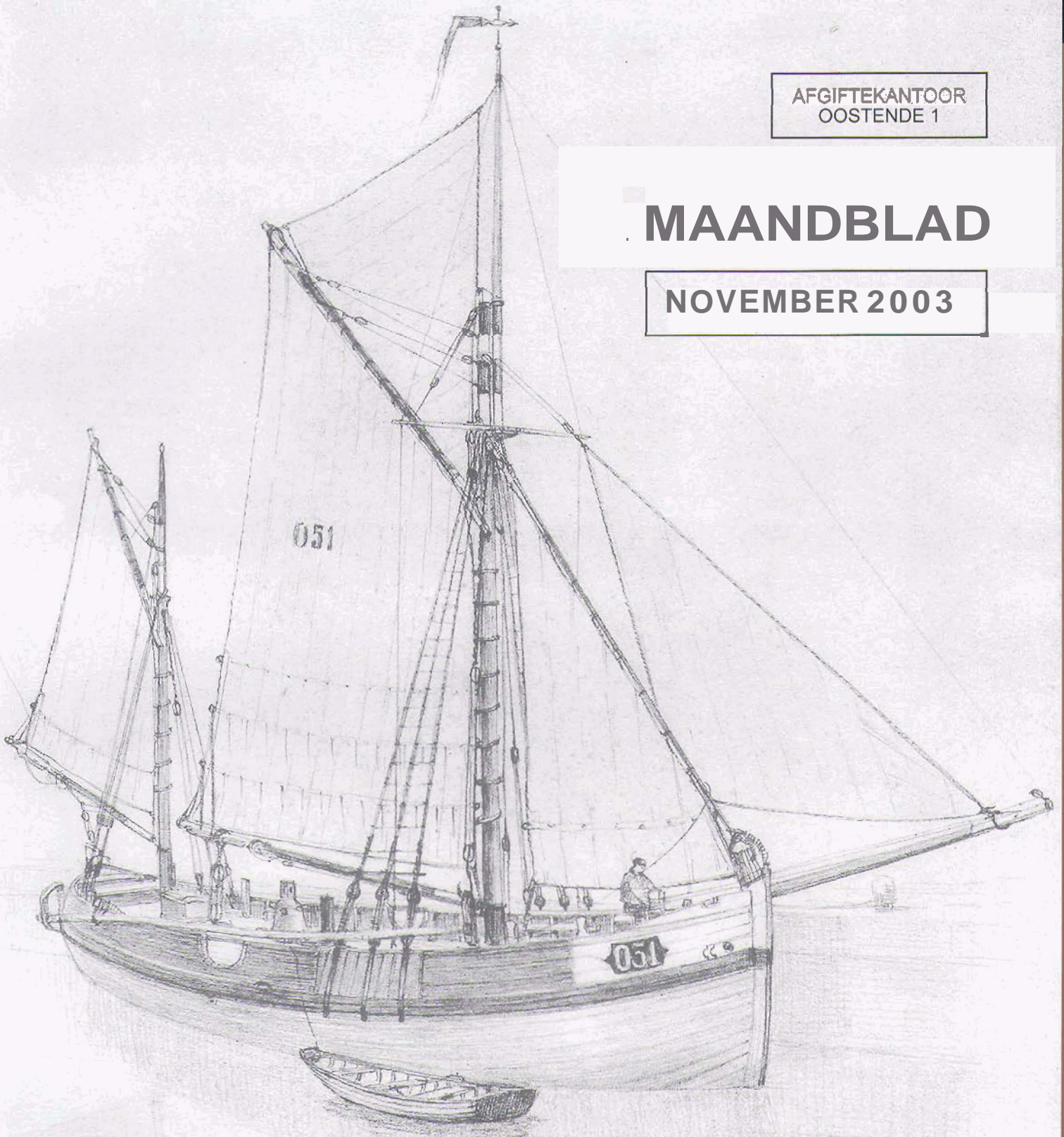

AFGIFTEKANTOOR
OOSTENDE 1

MAANDBLAD

NOVEMBER 2003

OOSTENDSCHE SLOEP

DE PLATE

VERSCHIJNT NIET IN JUNI, JULI EN AUGUSTUS

DE PLATE v.z.w.

TIJDSCHRIFT VAN DE OOSTENDSE HEEM- EN GESCHIEDKUNDIGE KRING "DEPLATE"

Prijs Cultuurraad Oostende 1996

Vormings- en ontwikkelingsorganisatie en Permanente Vorming

Aangesloten bij de CULTUURRAAD OOSTENDE en HEEMKUNDE WEST-VLAANDEREN

Statuten gepubliceerd in de Bijlagen tot het Belgisch Staatsblad dd. 1-2 mei 1959, nr. 1931 en gewijzigd volgens de Bijlage tot het Belgisch Staatsblad dd. 15 mei 1975 nr. 3395, de Bijlage tot het Belgisch Staatsblad van 4 december 1986 nr. 31023 en de Bijlage tot het Belgisch Staatsblad van 5 oktober 1989 nr. 13422.

Alle medewerkers zijn verantwoordelijk voor de door hen getekende bijdragen en weerspiegelen niet noodzakelijk de opinie van de Kring.

Tekstovername toegelaten na akkoord van auteur en mits vermelding van oorsprong.

Ingezonden stukken mogen nog NIET gepubliceerd zijn.

De auteurs worden er attent op gemaakt dat bij elke bijdrage een bronvermelding hoort.

JAARGANG 32

NUMMER 11

MAAND november 2003

Prijs per los nummer: 1,50 €

IN Dn' NUMMER

blz. 219: **B. VANSEVENANT**: 200 jaar Kamer voor Handel en Nijverheid in Oostende.

blz. 225: **M. CAPON**: Velo Club De Zeemeeuw Oostende (deel 2).

blz. 231: **T. VAN HYFTE**: Pieter Franciscus Le Doulx (1698-1773).

blz. 232: **E. SMISSAERT**: Oostende, opnieuw "Koninklijke Residentie"?: afbraak Chalet, bouw "Koninklijke villa": 1953-195 (deel 1).

blz. 238: **R. JANSOONE**: Oostende en de Zeevisserij tijdens de Eerste Wereldoorlog (5).

blz. 241: **S. IPPEL**: Uit mijn oude doos - deel 6.

HEEM- EN GESCHIEDKUNDIGE KRING DE PLATE

Correspondentieadres : Freddy HUBRECHTSEN, Gerststraat 35A, 8400 Oostende.
Verantwoordelijke uitgever: Omer VILAIN, Rogierlaan 38/11, 8400 Oostende.
Hoofdredacteur: Jean Pierre FALISE, Hendrik Serruyslaan 78/19, 8400 Oostende.

Rekeningen : 380-0096662-24
750-9109554-54
000-0788241-19

Het Bestuur

Voorzitter:

Omer VILAIN, Rogierlaan 38111, 8400 Oostende, tel, 059709205.

Ondervoorzitter:

Walter MAJOR, Kastanjelaan 52, 8400 Oostende, tel. 059707131.

Secretaris:

Freddy HUBRECHTSEN, Gerststraat 35A, 8400 Oostende, tel. en fax 059507145.
E-mail: de.plate@pandora.be

Penningmeester:

Jean Pierre FALISE, Hendrik Serruyslaan 78/19, 8400 Oostende, tel. en fax 059708815.
E-mail: falise.jp@planetinternet.be

Leden:

Ferdinand GEVAERT, Duinenstraat 40, 8450 Bredene.
August GOETHAELS, Stockholmstraat 21/10, 8400 Oostende.
Simone MAES, Hendrik Serruyslaan 78/19, 8400 Oostende.
Valère PRINZIE, Euphrosina Beernaertstraat 48, 8400 Oostende.
Emile SMISSAERT, Hendrik Serruyslaan 49, 8400 Oostende.
Nadia STUBBE, Blauwvoetstraat 7, 8400 Oostende.
Gilbert VERMEERSCH, Blauw Kasteelstraat 9812, 8400 Oostende.
Koen VERWAERDE, A. Chocqueelstraat 1, 8400 Oostende.

Schreven in dit nummer:

Bart VANSEVENANT: Ijzerstraat 24A, 8400 Oostende.
Michel CAPON: Westlaan 9, 8400 Oostende.
Ivan VAN HYFTE: Kastanjelaan 58, 8400 Oostende.
Emile SMISSAERT: Hendrik Serruyslaan 419, 8400 Oostende.
Roger JANSOONE: Eikenlaan 12, 8480 Eernegem.
Simon IPPEL: Verenigingstraat 161, 8400 Oostende.

De Oostendse Heem- en Geschiedkundige Kring De Plate heeft de eer en het genoegen zijn leden en andere belangstellenden uit te nodigen tot de volgende activiteit:

NOVEMBER ACTMTEIT

Donderdag 27 november om 20 u

Avondvoordracht in de conferentiezaal van de VVF Oostende, Dr. L. Colensstraat 6

Onderwerp: **KONING ALBERT I EN KONINGIN ELISABETH IN OOSTENDE 1910-1914**

Spreker: dhr. **E d e SMISSAERT**

Emile SMISSAERT is lic. historicus en **gegradueerde bibliotheekschool**.

Hij was tijdelijk bibliothecaris bij de Academie te Gent en werd later assistent-dienstleider in de Stedelijke Openbare Bibliotheek van Oostende, waar hij de leeszaal en het fonds "Ostendiana" onder zijn bevoegdheid had, Sedert 2000 is hij gepensioneerd.

Als jarenlang medewerker aan "Open Monumentendag" is hij ook medeauteur van de brochure. Reeds 31 jaar is hij bestuurslid van "De Plate".

Deze avond brengt hij in primeur hoe het verblijf tussen 1910 en 1914 van onze vorsten hier in Oostende verliep.

Prins Albert, in december 1909 op de troon als koning Albert I, is, vóór Wereldoorlog I, bij ons Oostendenaars bekend gebleven als promotor van de "Ibis" een weeshuis voor visserskinderen en school voor de opleiding van zeelui.

Een ander initiatief was een hulpkas voor vissers.

Albert I en koningin Elisabeth alsmede hun kinderen Leopold, Karel en Marie-José waren geregeld te gast in Oostende alwaar ze het Koninklijk Chalet betrokken. Hun levensstijl was "anders" dan die van Leopold II, hun oom, die Oostende voortrok, Terwijl Albert I en familie veel gereserveerder stonden t.o.v. het publiek dat vaak bedreigend overkwam voor hun privacy.

Wij rekenen op uw aanwezigheid. Zoals steeds is de toegang vrij en kosteloos voor ALLE belangstellenden.

DECEMBER I - ACTIVITEIT; Middagmaal en kleinkunstnamiddag

Onze jaarlijkse maaltijd en kleinkunstgebeuren *gaan* dit jaar door op

ZATERDAGMIDDAG 6 DECEMBER 2003

in de sfeervolle zaal van het restaurant BENNY, hoek Langestraat-Vlandemtraat.

Op het menu staan:

Geschonken aperitief van het huis met vleugje
perzikenlikeur

Gebakken ganzenlever met een sausje van porto en vanillepunten
krachtige sla roquette en kerstomaat

Scharretjes afkomstig van de Trap in Oostende
met versnijding van groene kolen
blanke botersaus

Heerlijk smeug ijs van pistache en zijn noten

Koffie

Gezien het groot succes de twee laatste jaren hebben wij opnieuw de heer Martin Vanderstraeten gevraagd om de muzikale omlijsting te verzorgen. Als uitstekend pianist zorgt hij gedurende de gansemiddag, voor een medley van zeer gekende wijsjes en meezingers. En misschien komt er nog een verrassingsact!

De deelname in de kosten bedraagt 30 €. Hierin zijn begrepen: aperitief, maaltijd, de koffie en het optreden. Om de kosten niet te veel te doen stijgen wordt er geen wijn bij de maaltijd geschonken. Iedereen is vrij te drinken wat hij wil.

De betaling gebeurt door storting op rekening 380-0096662-24 van De Plate
R. Serruyslaan 78/19
Oostende

Met vermelding "deelname aan maaltijd op 6 december met X personen" en dit vóór 2 december.

Wij rekenen stellig op Uw aanwezigheid en brengt vrienden en kennissen mee.

LET OP: HET GEBEUREN BEGINT OM 12 UUR dit op vraag van velt personen (men gaat 's avonds niet graag meer buiten – het eten bevalt beter 's middags, enz.).

200 JAAR KAMER VOOR HANDEL EN NIJVERHEID IN OOSTENDE

door **Bart VANSEVENANT**
Algemeen directeur Kamer voor
Handel en Nijverheid West-Vlaanderen

Om de handel in de streek te bevorderen werd, op aanbevelen van consul BONAPARTE – de latere Keizer Napoleon – op 24 april 1803 te Oostende een Kamer voor Handel en Nijverheid opgericht.

Napoleon kende goed Oostende. Op 13 februari 1798 was de toen 28-jarige *generaal* op bezoek in Oostende om de versterkingen te inspecteren. Het zou niet bij dit ene bezoek blijven.

In juli 1794 was Oostende in handen van de Fransen gevallen. ~~Het~~ was een heel moeilijke periode voor de kuststad met voortdurende opeisingen voor de Franse garnizoenen in Oostende. Aan visvangst moest er eveneens niet gedacht worden want haast elke dag doorkruisten Engelse oorlogsschepen de kustwateren. Het was ook het einde van een roemrijke periode voor Oostende als “wereldhaven”.

17^e eeuw

Al na de vrede van Utrecht in 1713 voeren Oostendenaars op Indië en het bekwam hen economisch en financieel uitstekend. Bankiers en handelaars stonden te trappelen om deel te nemen aan de winstgevende handel. In 1722 verkregen ze van Karel VI van Oostenrijk de toelating om een handelsmaatschappij op te richten die het monopolie had van de handel op Oost-Indië: de Oostendse Compagnie. Jammer genoeg was de Compagnie geen lang leven beschoren. Onder druk van de grote mogendheden en uit vrees voor de oorlogsdreiging verbood de Oostenrijkse keizer in 1731 alle verkeer met de kolonies vanuit Oostende.

Toch was voor Oostende in diezelfde eeuw nog voorspoed weggelegd, toen Oostende in 1781 het statuut van “vrijhaven” verkreeg. Oostende was in die tijd één van de belangrijkste Noordzeehavens. Het hoogtepunt lag in 1782 toen, in de loop van dat jaar, meer dan 2.500 schepen aanmeerden in de Oostendse haven.

Op het eind van de 18e eeuw was van al deze glorie nog slechts weinig te merken. Oostende kende een zware economische recessie. En precies in die periode drongen de Oostendse kooplieden erop aan om een Kamer van Koophandel op te richten. Dit was ook al gebeurd na de ontmanteling van de Oostendse Compagnie – en misschien is dat best ook te begrijpen. Wanneer het wat minder gaat, ontstaat steeds een drang om zich te verenigen en de krachten te bundelen.

In 1791 en in 1792 waren herhaalde “requesten” – vragen van de kooplieden – om een “Caemer van Commerce” of een Kamer van Koophandel op te richten, met daarbij ook herhaalde klachten over de voortdurende neergang van de havenactiviteit als gevolg van een aantal ongunstige handelspraktijken.

De idee van een Kamer van Koophandel

Consul BONAPARTE zou evenwel de eerste zijn die aan de Oostendse aanvragen een gunstig gevolg gaf. In 1798, gaf hij zijn toenmalige Minister van Binnenlandse Zaken de opdracht een “Conseil de Commerce” op te richten, die 5 jaar later zou uitmonden in de oprichting van een “Chambre de Commerce”.

De kooplieden wisten wat een Kamer was. In *ome* contreien waren goede voorbeelden. In Brugge en Gent waren Kamers van Koophandel actief. De "Caemere van Negotie en de Commercie van Brugge", opgericht in 1667, is trouwens de oudste Kamer ter wereld.

De idee van een Kamer van Koophandel had zich in de 16^e eeuw in Frankrijk ontwikkeld en vanuit Marseille verspreidde het initiatief zich over de hele wereld.

Tot op vandaag zijn er over de gehele wereld verspreid zo'n 20.000 Kamers van Koophandel.

De Kamer was in oorsprong een vrije vereniging die met nadruk afstand nam van corporatieve structuren zoals gilden en ambachten. Een Kamer van Koophandel bracht de handelaars en nijveraars van een streek samen en was – en is vandaag nog steeds – een interprofessionele vereniging die opkomt voor de belangen van haar leden en voor een goed ondernemingsklimaat in de streek.

Napoleon

Niettemin zou Napoleon van de Kamers een publiekrechtelijke organisatie maken. Staatsman als hij was, had hij al spoedig het praktisch en politiek nut van de Kamers goed begrepen. Nadat in Frankrijk omstreeks 1791 overal de Kamers waren afgeschaft – omdat ze voor sommigen nog een instelling waren van het "ancien régime" – werden zij door Napoleon, enkele jaren later, overal onder een nieuwe vorm terug in het leven geroepen.

Dit gebeurde in een tweetal bewegingen – een eerste besluit van 24 december 1802 regelde de werking en de samenstelling van de handelskamer in een twintigtal steden in het Franse gebied, waaronder Antwerpen en Brussel, en een tweede besluit van 24 april 1803 regelde de oprichting van de Kamer in Brugge, Gent, Oostende en Keulen.

De Kamer had tot taak de overheid te informeren over de economische toestand in de regio. De Kamer beschikte over een belangrijk adviesrecht en hield, als officiële schakel tussen het centraal bestuur en het plaatselijke bedrijfsleven, toezicht op de uitvoering van openbare werken met betrekking tot handel en scheepvaart. Zij controleerde of bepaalde staatsopdrachten wel correct en snel uitgevoerd werden.

Uit een en ander blijkt dat de Franse bezetter groot belang hechtte aan de inschakeling van het plaatselijke bedrijfsleven in de militair niet onbelangrijke sectoren als scheepsbouw en openbare werken. Oostende was in die tijd vooral, een militair bolwerk,

Op 10 juli 1803 arriveerde Eerste Consul BONAPARTE voor de tweede keer in Oostende met een schitterend gevolg. Napoleon overnachtte toen in Huize Louise-Marie in de Langestraat 69 in Oostende, waar vele jaren later, gedurende de periode 1982 tot 1990, de zetel van de Kamer voor Handel en Nijverheid gevestigd was. Napoleon droomde ervan Engeland te veroveren en dit zou gebeuren via Oostende. Oostelijk en westelijk van de stad werden 20.000 soldaten ingekwartierd (dit was driemaal zoveel als het aantal geregistreerde Oostendenaars in die tijd). Op het oostelijk havenhoofd installeerden ze de "Batterie Napoléon" en tussen 1810 en 1814 bouwden 500 Spaanse krijgsgevangenen, onder leiding van plaatselijke metselaars, het "Fort Impérial, later omgedoopt tot Fort Napoleon,

Op 17 mei 1803 verkozen 44 voornamelijk Oostendse handelaars de eerste leden van de Raad van Beheer van de Kamer van Koophandel.

De Kamer voor Handel en Nijverheid ijverde in haar beginjaren vooral voor het opheffen of versoepelen van ongunstige Franse maatregelen zoals de opheffing van het Franse embargo op de haven voor de handel met Engeland en voor de vermindering van haventaksen en douanetarieven.

Nederlands bewind

Na de val van Napoleon en de vorming van het Verenigd Koninkrijk der Nederlanden werden weinig veranderingen aangebracht aan de vorm en inhoud van de Kamers van Koophandel.

De raadgevende functie van de Kamer die onder het Franse Bewind beperkt was tot het centraal bestuur te Parijs, werd wettelijk uitgebreid tot de gemeentebesturen. De administratief controlerende taak van de Kamer inzake openbare werken werd evenwel aan haar bevoegdheid ontnomen en overgedragen aan de gemeente,

Onder de regering van Willem I heeft de Kamer zich ingezet voor de gelijkstelling van de handelswetgevingen handelsvoorwaarden in Noord en Zuid.

Belgische Staat

De Belgische omwenteling en onafhankelijkheid brachten evenmin grote veranderingen teweeg in de werking en samenstelling van de Kamers van Koophandel.

In de jaarrapporten die de Kamer vanaf 1841 verplicht was op te maken, lag de nadruk steeds op de activiteiten in en rond de handelshaven en op de toestand in de visserij. Pas vanaf 1865 worden de eerste aanduidingen gegeven van de situatie in de toeristische sector.

Nochtans was deze sector reeds vóór 1850 een wezenlijk bestanddeel van de Oostendse economie – onder meer door de aanleg van de spoorlijn Brussel-Mechelen-Oostende in 1838 en de scheepslijn Oostende-Dover, 8 jaar later. Heel wat Engelsen – onderweg naar Waterloo – blijven haperen aan de kust. De Koninklijke Familie komt met haar aanhang regelmatig in Oostende kuren, in de toenmalige media wordt de lof van het zeewater en het tonische klimaat bezongen,.....allemaal elementen die het toerisme rond 1850 tot een bloeiende nijverheid zullen maken.

Havenlobby

De Kamer kijkt echter met wat wantrouwen toe op deze nieuwe ontwikkelingen. De haveniobby, die goed vertegenwoordigd was in de Kamer, vreesde dat de toeristische expansie haar plannen voor uitbreiding van de haven zou dwarsbomen. Dit blijkt duidelijk uit een aantal discussies die toen in de schoot van de Kamer gevoerd werden.

Als in 1864 beslist wordt om de oude stadswallen te slopen, erkende de Kamer weliswaar dat deze stedenbouwkundige aanpassing noodzakelijk was in het kader van de nieuwe toeristische functie van de stad, maar zij wees er toch fijntjes op dat de vrijgekomen gronden hun belang hadden voor de noodzakelijke havenuitbreiding. Ook toen al werd hevig gedebatteerd over ruimtelijke ordening en stedelijke afbakening.

Vanaf de tweede helft van de zestiger jaren toonde de Kamer zich (vooral) bezorgd over de gebrekkige uitrusting van de handelshaven. Vanaf 1872 formuleerde de Kamer met dit doel meerdere concrete voorstellen aan de minister.

Chambre de Commerce Libre

Maar vanaf 1870 komt er meer en meer kritiek op de officiële Kamers van Koophandel, Er was kritiek op de "staatsinmenging" (onder invloed van het liberalisme), maar ook het representatief karakter van de Kamers werd steeds meer in waag gesteld door de nieuwe generaties van zakenlieden.

Een en ander had voor gevolg dat het Parlement besliste dat handel en nijverheid beter gediend waren met private verenigingen? die geen politieke bindingen vertoonden en die vrij van regeringsinmenging of subsidies konden werken.

Met de afschaffing van de officiële kamers dreigde de Oostendse havenlobby een belangrijk drukingsinstrument te verliezen. En juist in die periode stond zij voor de grootste uitdaging van haar tijd: de vernieuwing van de Oostendse haveninfrastructuur. Deze vernieuwing was noodzakelijk geworden door de definitieve doorbraak van de stoomschepen in de koopvaardij. Zij hadden een grotere lengte, breedte en diepgang dan de oude klippers. De Oostendse havenkringen hadden nood aan een nieuwe representatieve en democratische organisatie om deze uitdaging te beantwoorden.

Sinds 1840 maakte Oostende een enorme opgang als toeristisch centrum. Omstreeks 1874 raakte deze nieuwe "industrie" in een stroomversnelling. De stad kende een belangrijke stijging van het bevolkingscijfer, vooral als gevolg van haar economische aantrekkingskracht. In de dienstensector ontstond een nieuwe economische toplaag die kon wedijveren met de gevestigde handelsburgerij. De middenstand kende een aanzienlijke uitbreiding en bij de vrije beroepen zag men een opmerkelijke toename.

Hoog tijd dus om de organisatie op een nieuwe leest te schoeien en dat gebeurde. In 1876 wijzigde het statuut van de *Kamer* van officiële instantie tot "Chambre de Commerce Libre".

De nieuwe "Chambre" kreeg de vorm van een ledenvereniging met een sterke centrale leiding en verschillende comités die de belangen van de verschillende sectoren verdedigden. De dominantie van de havenlobby was flink afgeroomd. Aan de top van de Kamer fungeerden twee organen: het Bureau en het Permanent Comité. Zij vormden respectievelijk het dagelijks bestuur en het hoofdbestuur (te vergelijken met de Raad van Beheer). Daaronder stonden een aantal secties, elk met hun eigen bestuur. De secties waren de weerspiegeling van de diverse economische sectoren. Het Bureau was het uitvoerend en administratief centrum. Het was samengesteld uit de voorzitter, vice-voorzitter, secretaris en schatbewaarder. Van de hele organisatie zou dit steeds het meest dynamische element zijn. Het voerde een uitgebreide correspondentie en van hieruit vertrok meer dan ooit de actie naar de gers toe. Vanaf 1885 verzorgde het Bureau de redactie van het "Bulletin Mensuel" waarin de standpunten van de Kamer rijk gedocumenteerd verdedigd werden.

Tot 1911 waren er 5 secties in de Kamer: een sectie handel en transport, een sectie industrie, een sectie visserij, een sectie toerisme en een sectie landbouw.

In 1911 werd dit aangevuld met een sectie expediteurs en in 1913 kwamen er nog eens twee secties bij: een sectie bank en wisselactiviteiten en een sectie voeding, als aanzet tot de latere oprichting van een sectie kleinhandel om de Kamer eveneens open te stellen voor de middenstand.

Hoewel hun inzet in de Kamer niet alleen ingegeven werd door ambitie maar ook door beroepsbelang, hebben een aantal leidinggevende figuren van de Kamer in de periode 1880-1912 aanzienlijke prestaties verricht. Het meest treffende voorbeeld daarvan was de actie voor nieuwe haveninstallaties in de genoemde periode.

Sommige bestuursleden van de Kamer hebben een niet onbelangrijke rol gespeeld in de onderhandelingen over de nieuwe haveninstallaties. Toen de regering daarover in 1894 met de stad Oostende een overeenkomst gesloten had, werden een aantal bestuursleden voor de uitvoering daarvan betrokken in het Oostendse schepencollege.

Ondanks het feit dat de Kamer sinds de jaren zeventig van de 19^e eeuw met veel inzet had geijverd voor de nieuwe haveninstallaties was zij reeds vóór de eerste wereldoorlog ontgoocheld over de resultaten van de nieuwe haven. De uitvoering ervan bleef onvoltooid en de verwachtingen ten aanzien van nieuwe trafieken bleven onvervuld. De kans dat Oostende opnieuw een grote zeehaven zou kunnen worden werd daardoor flink ondermijnd.

Verdere ontwikkeling

De Kamer heeft doorheen de verdere decennia een geheel eigen ontwikkeling gekend in Oostende waarbij – naast de blijvende zorg voor het ondernemingsklimaat in de streek – ook de dienstverlening aan bedrijven steeds belangrijker werd.

Op 22 november 1936 nam de Kamer voor Handel en Nijverheid van het arrondissement Oostende de vorm aan van een vzw. Aan het principe van vrije vereniging veranderde niets. In datzelfde jaar krijgt de Kamer voor Handel en Nijverheid van het arrondissement Oostende een aantal overheidsopdrachten toegewezen voor het viseren van certificaten van oorsprong en handelsdocumenten en later ook voor het afleveren van ATA-boekjes.

In het midden van de 90-er jaren stapt Oostende mee in de fusiebeweging die tussen de Kamers voor Handel en Nijverheid in Vlaanderen is op gang gebracht. In juni 1997 wordt de vzw Kamer voor Handel en Nijverheid van het arrondissement Oostende ontbonden na de integratie met de Kamer voor Handel en Nijverheid Kortrijk-Roeselare-Tielt.

Op 24 juni 2002 worden alle Kamers voor Handel en Nijverheid in West-Vlaanderen: enerzijds de (gefuseerde) Kamer voor Handel en Nijverheid Kortrijk-Oostende-Roeselare-Tielt en anderzijds de inmiddels ook verenigde Kamers voor Handel en Nijverheid van Brugge, Veurne en Ieper, samengebracht in de vzw Kamer voor Handel en Nijverheid West-Vlaanderen.

Deze vzw telt vandaag 4.300 leden met 6 kantoren in Brugge, Ieper, Kortrijk, Oostende, Roeselare en Veurne. Niettegenstaande deze West-Vlaamse structuur is de Kamer voor Handel en Nijverheid nog steeds sterk lokaal verankerd.

Regiowerking

Het kantoor in Oostende coördineert integraal de gebiedsgerichte werking van de Kamer. Naast de veelzijdige functie van “ondernemersloket” zijn de belangrijkste opdrachten: het voorbereiden van standpunten en acties inzake streekontwikkeling via het Lokaal Comité en de Lokale Raad. Dit zijn adviesorganen die op geregelde tijdstippen samen komen om de streekdossiers te bespreken, zoals de stadsvernieuwingsprojecten voor Oostende, de ontwikkeling van de haven, de industriële ontwikkeling de toekomst van de luchthaven Oostende, de ontwikkeling van het toerisme...

Andere (streekgebonden) opdrachten zijn:

- het verdedigen van de belangen van de plaatselijke bedrijven
- onder meer via de vertegenwoordiging in tal van instanties en organisaties (waarvan de belangrijkste zijn AG Haven Oostende, AG Stadsvernieuwing Oostende, EKO IV, Toerisme

Oostende, Plassendale nv, Streekplatform Oostende, STC (Subregionaal Tewerkstellingscomité), en vele gemeentelijke commissies en adviesraden (Gecoro, Milieuraad, Verkeersraad, Raad voor Middenstand....)

- maar ook via vele formele en informele ontmoetingen met beleidsverantwoordelijken

- het voeren (organiseren) van overleg tussen bedrijven onderling en met de overheden
- het stimuleren van netwerkvorming in de streek.

Dit laatste uit zich onder meer in de organisatie van evenementen zoals de "Nieuwjaarsreceptie voor ondernemend Oostende" en de maandelijkse "Kamer Café".

Het kantoor Oostende vervult ook een ondersteunende (secretariaats)functie voor de Oostendse Havengemeenschap.

Steunend op de krachtlijnen van het strategisch plan "Oostende, micropolis aan zee", ijvert de Kamer voor Handel en Nijverheid sinds meerdere jaren voor een verbetering van de infrastructuur op vlak van havens en toerisme en voor diversificatie van de economische activiteiten in de regio. Een belangrijk spilpunt hierin is het Plassendale-project. De Kamer voor Handel en Nijverheid is aandeelhouder van de nv Plassendale die instaat voor het beheer en de promotie van de bedrijvenzone.

Naslagwerken

- "Voor koningin geboren – Oostende, 100-jarig boegbeeld van maritiem Vlaanderen": Werner RABAU.
- "Oostende": Julien VAN REMOORTELE.
- "Napoleon in België": Gustave MAISON, Anne & Paul VAN YPERSEELE DE STRIHOU.
- "De Kamers van Koophandel van Oostende 1803-1914, de evolutie van een drukkingsgroep": Dirk METSU.

VERSCHEENEN BOEK

Ons geacht lid, dhr. Eddy BAELS, heeft dit jaar een nieuw geschiedkundig werk geschreven en onlangs gepubliceerd, getiteld: "Napoleon Bonaparte".

Dit werk omvat een overzichtelijke en historisch verantwoorde weergave van het leven van deze alom bekende Franse keizer en veldheer van Europees formaat.

Indien gewenst kan een exemplaar bekomen worden door storting van 12 (twaalf) Euro (inclusief portkosten) op het nr. 384-0975394-46 op naam van de auteur-uitgever.

VELO CLUB DE ZEEMEEUW OOSTENDE (deel 2)

door Michel CAPON

AANVULLING BESTUUR IN 1925

Vervoege den het bestuur vanaf 14 september 1925:

- Louis DRIESSENS (tot 30 augustus 1929) (22)
- August HILLEGEER (tot 30 augustus 1929) (23)
- Pierre TACKOEN (tot 17 januari 1928) (24)
- Pierre VAN TONGELE (tot 30 augustus 1929) (25)
- Edgard VAN ISACKER (tot 17 januari 1928) (26)

Vanaf 17 januari 1928 werd Raymond VERBIEST(27) de nieuwe secretaris, Ook Gentiel MARES (28) vervoegde het bestuursorgaan. Gentiel was reeds vanaf 14 september 1925, samen met Gustaaf VANSLEMBROUCK (29) rennersafgevaardigde bij het bestuur.

Bij voornoemde bestuursvergadering van 14 september 1925 werden o.a. twee huldigen aangekaart.

1) Inhuldiging van het vaandel van de club op 27 dezer. Uit het verslagboek: "er werd besloten dat men ging gebruik maken van dat mooie feest die (sic) zal plaats nemen den 27sten om op eene sierlijke manier onzen nieuwen welgekomen vaandel in te huldigen".

2)Huldiging van clubrenner Gustaaf VANSLEMBROUCK, kampioen van België der Onafhankelijken 1925.

Uit het verslagboek: "Den Heer Voorzitter (M. VANISACKER) laat weten alsdat het zoudet zijn eerst te vragen aan den Heer VANSLEMBROUCK of hij wezentlijk wil komen; in geval van ja dat wij hem zullen per auto aan zijn huis afhalen en dat wij een deel van het muziek der fanfare van Waereghem zullen mede nemen. Ook wordt den secretaris gevraagd eene banderole te laten maken ter dezer gelegenheid en dat deze het volgende opschrijft zoudet dragen: "Hulde aan Gustaaf VANSLEMBROUCK, kampioen van België Onafhankelijken 1925". Deze mag niet te groot zijn en moet kunnen aan een auto vastgehecht worden".

* * *

Uit het bestuursverslagboek van 12 mei 1926: "...Daarna werd de vergadering gesloten om 21.05 uur en tot het gewoon kaartenspelletje overgegaan en waar Arthur DEBROCK en Remi VANBELLEGHEM eene specialiteit hadden genomen van te zeuren en geruchte te maken....".

Het lidgeld van de clubleden bedroeg toen op jaarbasis 5 Fr. Vanaf 1928 werd het 6 Fr.

* * *

Uit het verslagboek van de jaarlijkse: algemene vergadering van dinsdag 8 januari 1929: "...De schatbewaarder drukt op de gezonde toestand van de kas die 640 Fr. inhoudt. ...".

OMLOOP DER ZEEKUST

Vóór de eerste wereldoorlog werd met vertrek en aankomst te Oostende jaarlijks "De Omloop der Zeekust" ingericht. Wedstrijd die door de oorlogsomstandigheden vanaf 1915 niet meer werd

georganiseerd. Na het staken van de vijandelijkheden in 1918 nam niemand het initiatief om de wedstrijd opnieuw te laten rijden. Het bestuur van 'Velo Club De Zeemeeuw' besliste in 1924 om opnieuw de wedstrijd te laten plaatsgrijpen. De winnaar werd clubrenner Odiel VANHEVEL (30).

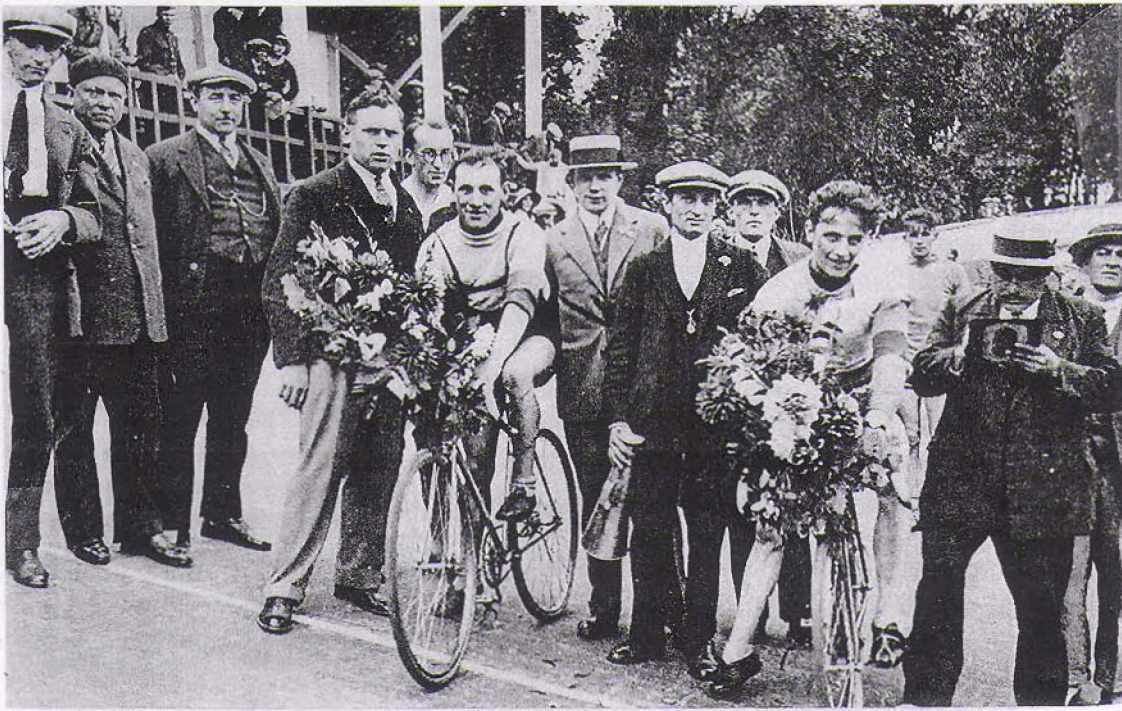

Zeemeeuwrenner Odiel VANHEVEL, winnaar van de Omloop der Zeekust in 1924.

Deze kustklassieker werd verder jaarlijks ingericht tot aan Wereldoorlog II, waardoor er een onderbreking was van 1940 tot 1948. Het gebeuren, vertrek en aankomst, greep meestal plaats aan "Café Sport" in de Timmermanstraat 47 (huidig postgebouw nr. 53). Ernaast was een garage alwaar de renners zich konden kleden en wassen. Van 1929 t.e.m. 1939 werd de wedstrijd bedacht met de ondertitel "Grote Prijs Jupiter". "Jupiter" was het handelsmerk van de gelijknamige fietsen met kleur rood-groen, geproduceerd door Gentiel MARES die zijn uitbating had in de Kerkstraat 28 te Oostende,

De "Omloop der Zeekust" werd vanaf 1949 opnieuw jaarlijks ingericht op een zondag. Wegens het toenemend verkeer op de kustbanen tijdens de weekends moest er uitgeweken worden naar een andere dag van de week.

In 1965 besliste het Zeemeeuwbestuur Oostende een wielersdag te bezorgen door de "Omloop der Zeekust" voor liefhebbers en de jaarlijkse beroepsrennerswedstrijd (3t) op dezelfde dag in te richten. De aankomst situeerde zich in de Van Iseghemlaan ter hoogte van de Hertstraat.

Velodroom Oostende 1930. Van links naar rechts: Frans DECERF (huisbewaarder velodroom) – Léon VANBELLE – Leon HINDRYCKX (stichter V.C. De Zeemeeuw) – Gentiel MARES – Raymond VERBIEST (secretaris) – renner X – Remi VANBELLEGHEM (voorzitter vanaf 1929) – Jozef SCHABALLIE (speaker) – X – renner X – Marcel VANISACKER (voorzitter tot 1929, daarna schatbewaarder) – X.

De inrichters hadden voor die 2 wedstrijden 300 beschikbare rugnummers voorzien, een serie van 200 en een serie van 100. Bij de beroepsrenners (150 km. met vertrek om 14 uur) waren er buiten verwachting 181 inschrijvingen. De Belgische Wielrijdersbond (B.W.B.) had de dag voordien beslist dat voor die koers ook de onafhankelijken bij de beroepsrenners mochten aantreden. Vandaar het onvoorziene groot aantal deelnemers. Het probleem was dat de club zich daar niet op voorzien had. De liefhebbers (120 km., vertrek om 15 uur) schreven in na het beëindigen van de inschrijving van de beroepsrenners. Door het overschot van 19 beroepsrennersnummers hadden de inrichters nog 119 officiële rugnummers voor de liefhebberskoers. Doch er daagden veel meer renners op waardoor de rugnummers plots uitgeput waren. Paniek bij het bestuur aan de inschrijvingstafel. Wat nu? Is dit nog op te lossen en zo ja, hoe? Sommigen dachten er aan in ijlt tempo zelf papieren nummers te maken. Doch dit vergde weerom tijd, die er trouwens niet meer was.

Maar, mals het al meermaals gebeurd was, de handige en doortastende secretaris van toen, Amedée GEVAERT, sloot zijn ogen en dacht diep na. En plots toverde Amedée, bij manier van spreken, een konijn uit zijn dikke boekentas. Gans onderaan, goed verpakt, lag er een nog nooit gebezigde reservevoorraad nummers; een reeks van 1 tot 50. Het gevolg was dat er twee reeksen nummers van 1 tot 50 gebezigd werden, zodat bepaalde nummers voor diezelfde liefhebberswedstrijd tweemaal voorkwamen.

Door deze tribulaties en het groot aantal deelnemers geraakte de inschrijving der liefhebbers niet tijdig klaar tegen het voorziene vertrek van 15 uur. Voor deze wedstrijd waren het weekblad "Het Visserijblad" en het publiciteitsblad "VandeWeek", beiden van Pros VANDENBERGHE, de sponsor. De publiciteitsmedewerker van de sponsor, Willy MAECKELBERGHE, die van het

koersgebeuren nogal onwetend was, gaf rond 15 uur zelf de start voordat de B.W.B.-afgevaardigde ter plaatse was en terwijl de inschrijving nog steeds lopende was.

De B.W.B.-afgevaardigde, Leon BERBEN, telefoneerde onmiddellijk naar de politiedienst van Blankerberge om de renners tegen te houden en een nieuwe start te geven. Op de terugweg van Duinbergen, het keerpunt, werden alle renners aan de muur van Zeebrugge verzameld. Daar werd de officiële start gegeven,

Deze "Omloop van de Zeekust" eindigde op een massaspurt van meer dan 100 renners. Toen was er nog geen foto-fish. De plaatsen werden door de B.W.B.-aankomstrechters met het blote oog vastgelegd. 15 renners reden ongeveer op dezelfde hoogte over de aankomstlijn. Moeilijk werd het om een juist klassement op te maken, alleen al door de dubbele nummering van sommige renners. Het was een dag vol tegenslagen. Winnaar werd Norbert VAN CAUWENBERGHE, neef van de winnaar bij de beroepsrenners, Willy BOCKLANDT.

Het volgend jaar, 1966, werden beide wedstrijden opnieuw voor 9 juni op de kalender geplaatst. Helaas werd eind april 1966 een Koninklijk Besluit aangaande het inrichten van wielervedstrijden op de openbare weg uitgevaardigd, waarbij het gebruik van rijks- en provinciewegen verboden werd, met uitzondering van de klassieke en belangrijkste stad tot stad wedstrijden.

Ondanks het aandringen bij de plaatselijke overheid kon geen toelating bekomen worden om de twee wedstrijden van 09 juni 1966 in te richten. Een omloop van 10 km. zonder het gebruik van provincie- en rijkswegen kon op het grondgebied Oostende niet uitgestippeld worden. Wegens heerkraft was het bestuur verplicht de organisatie te schrappen. Dit werd dan ook het einde van de gereputeerde klassieke "Omloop van de Zeekust" (Gelukkig werd enkele jaren later de wetgeving aangepast en een soepeler houding aangenomen)

De meest bekende winnaars:

1929: Sylveer MAES
1932: Camiel VANISEGHEM
1935: Maurice MAES
1948: Julien PASCAL
1962: Patrick SERCU

WERELDKAMPIOENSCHAP 1928. Julien VANHEVEL op weg naar de wereldtitel en toch gevloerd

Het wereldkampioenschap op de weg voor beroepsrenners werd op 16 augustus 1928 in Boedapest (Hongarije) verreden. Ieder land mocht maximum 3 deelnemers afvaardigen. Voor België werden geselecteerd: Zeemeewrenner Jules VANHEVEL, Antwerpenaar Georges RONSSE en de kampioen van België Jozef DERVAES. De Italianen BINDA, titelverdediger, en GIRARDENGO, waren de theoretische favorieten. Vroeg in de morgen om 06.25 uur startten 16 beroepsrenners om over een afstand van 192 km. uit te maken wie wereldkampioen zou worden.

Benevens de tropische temperatuur waren sommige delen van het parcours zeer slecht. Het bestond uit stukken aangestampte aarde of gewoon zandpaden, zodat dit wereldkampioenschap af en toe meer weg had van een veldrit (cyclo-cross) dan van een wegwedstrijd. Op bepaalde ogenblikken moesten sommige renners van de fiets omdat ze niet door het mulle zand konden rijden (32). In de door de zon verschroeiende droge wegen en grasvlakten reden de renners door wolken prikkelend stof.

Rond h. 50 valt reeds de beslissing. Jules VANHEVEL ontsnapte. Georges RONSSE wiegde zich even later bij hem. Half koers kreeg VANHEVEL een lekke band. Beide renners hadden toen reeds een voorsprong van 8 minuten. VANHEVEL herstelde maar verloor 2 minuten. Na een korte jacht stond Jules op het punt RONSSE te vervoegen. Maar het noodlot sloeg op 40 km. van het einde opnieuw toe. Een boer was toevallig met een grote kudde ossen en koeien de omloop aan het dwarsen. Bij het passeren raakte het stuur van Jules VANHEVEL een koe waardoor hij zwaar ten val kwam.

Gekwetst en bebloed aan kin, armen en benen krabbelde Jules recht en zette de achtervolging in. VANHEVEL liep RONSSE terug in, maar de inspanningen en de kwetsuren van de valpartij hadden te veel van hem gevraagd. Jules moest nadien op een helling lossen en door de hevige pijnen moest hij noodgedwongen de strijd staken.

RONSSE won met 20 minuten voorsprong. Wat een tegenslag voor Jules VANHEVEL, die in de sprint zeker sneller was dan RONSSE! En zoals de sportkrant "Sportwereld" toen titelde: "VANHEVEL door een koe gevloerd".

Zeemeeuwrenner VANHEVEL heeft ook deelgenomen aan het wereldkampioenschap in 1927 (opgave). Uitzonderlijk en eenmalig werd het wereldkampioenschap in 1931 te Kopenhagen (Denemarken) als wedstrijd tegen het uurwerk (tijdrit) over een afstand van 172 km. betwist. Als 36-jasige werd Jules VANHEVEL eervol 8ste geklasseerd.

POL VERHULST

Geboren te Oostende op 22 januari 1860. Zijn officiële voornam was Gerard, Polydore. In Oostende was hij gekend als Pol. De familie VERHULST had een grote traditie in de vishandelmiddens. Pol zelf was "expéditeur de poissons".

Pol VERHULST was de eerste ondervoorzitter van de "Velo Club De Zeemeeuw Oostende". Samen met Hendrik DALLE heeft hij het stichtingsverslag opgesteld.

Als polyvalent sportbeoefenaar was hij in diverse sportmiddens bekend. Hij was één van de eerste Oostendenaars die aantrad in de atletiekcompetities. In zijn woning in de Langestraat 86 liep hij iedere dag tot driemaal na een de trappen op en terug naar beneden. "Dit als fysieke training", stelde hij. Ook op de fiets was hij niet weg te denken uit de Oostendse straten. Op 63-jarige leeftijd nam hij deel aan een wielervedstrijd over 100 km. voor veteranen in Parijs. Verslaggever SPRINTER van "De Zeewacht" (30 februari 1923) becommentarieerde het als volgt: "Onze veteraan Pol VERHULST heeft zich verleden week wel onderscheiden met 21ste binnen te komen in een 100 h voor al "oude gloriën" waarin mannen zaten, zo als GARIN, die nog de Tour de France won, BOUHOURS één der beste Franse stayers, FISCHER, overwinnaar van Bordeaux-Parijs, enz. Allen mannen die meer dan 10 jaar jonger zijn dan onzen Pol en die hem geen zier voor gaven".

Wanneer in 1926 door de Belgische Wielrijdersbond de liefhebbersafdeling (met uitsluitend prijzen in natura) opgericht werd, was Pol de eerste plaatselijke aangeslotene als lid van "V.C. De Zeemeeuw"; en dat op meer dan 65-jarige leeftijd. Pol VERHULST overleed op 1 februari 1936 op 76-jarige leeftijd.

STICHTER LEON HINDRYCKX EN NAZATEN

Leon HINDRYCKX werd geboren te Ferté Alois (Fr) op 27 februari 1889. Van beroep was hij plafoneerder. Gedurende W.O. I verloor hij een been. Vanaf 1919 werd hij zelfstandige, met personeel. Leon was gehuwd met Delphine VANHOUTTE (° Jabbeke 13 juni 1889). In 1924

vestigden ze zich definitief in de Timmermanstraat 47, alwaar ze het bekende Taf & Sport' uitbaatten. Naast het café was er een ruime bergplaats met garagepoort.

Bij het tot stand komen en het ontstaan van "V.C. De Zeemeeuw" was Leon HINDRYCKX de stuwende kracht geweest. "Café Sport" was de start- en aankomstplaats van zeer vele wielervedstrijden. Bij de uitbating van de Oostendse wielerveerbaan was hij de eerste adjunct van Camiel VAN BELLEGHEM. Bij de meeste belangrijke verplaatsingen van de Zeemeeuwploeg was hij de begeleider. Hij was bestuurslid van 1 september 1922 tot aan zijn vertrek naar Argentinië op 1 december 1949, hetzij 27 jaar en meestal als oefenmeester – in de volksmond "entreneur".

Samen met zijn schoonzoon Firmin VANDEN BERGHE (echt: Rachel HINDRYCKX) vertrok hij naar de welvaartstaat die Argentinië ooit was. Heel wat Vlaamse gezinnen lieten zich na W.O. II tot een avontuurlijke overtocht verleiden. De overvaart werd gedaan met de 0.205 "Montreal", een omgebouwde Canadese mijnenveger. In april 1950 kwamen de 47 opvarenden (waaronder 9 vrouwen en 20 kinderen) op de bestemming Mar del Plata aan.

Na het verlies van hun schip in oktober 1951 kwamen Firmin en zijn vrouw, samen met de kinderen René en Roland, terug. René werd nadien huismeester in de STIMJO en Roland werd later ambtenaar bij de BTW-administratie. Thans is hij uitbater van de "Saxon-horlogewinkel" in de Adolf Buylstraat. Een andere broer, François, kwam in 1974 naar België terug. Omdat hij geen uitstel had gevraagd werd hij als 40-jarige nog ingelijfd in het Belgisch leger (33). Stamvader Leon HINDRYCKX bleef verder in Argentinië en overleed er op 31 augustus 1955.

VERWIJZINGEN

- (22) Louis DRIESSENS: ° Oostende 4 augustus 1891. Uurwerkmaker en juwelier, A, Pieterslaan 2, Oostende. Was oorlogsinvalide 1914-18. Nadien uitbater "Café Passage", Torhoutsesteenweg 114, Oostende.
- (23) August HILLEGEER: ° Moerkerke 27 september 1894. Fietsenhandelaar "La Mer", Torhoutsesteenweg 71 (thans bandagist "Ferla") met uitrit in de Nieuwpoortsesteenweg 15 (nu nr. 7 tussen "Café Mackintosh" en "Optiek Serry", schuin over de "Châtelet").
- (24) Pierre (Pieter) TACKOEN: ° Oostende 9 september 1894. Herbergier, Kapucijnenstraat 34, Oostende.
- (25) Pierre VAN TONGELE: ° Oostende 9 maart 1904. Bankbediende, Kapellestraat 23, Oostende.
- (26) Edgard VAN ISACKER: ° Dikkebus 9 mei 1885. Hotelhouder "Les Neuf Provinces", Oesterbankstraat 1, Oostende.
- (27) Raymond VERBIEST: ° Oostende 24 mei 1906. Ooststraat 49, Oostende. Exploiteerde samen met zijn broer Hendrik VERBIEST (° 16 januari 1897) op het adres Kaaistraat 41, Oostende een groothandel in suikerwaren. Hendrik was actief in "V.G. Oostende" (mondelijke mededeling van Edmond MESTDAGH).
- (28) Gentiel MARES: ° Gistel 15 mei 1899. Velomaker, Kerkstraat 28, Oostende. Fietsmerk "Jupiter" met kleur rood-groen.
- (29) Gustaaf VANSLEMBROUCK: ° Oostende 23 mei 1902, + Oostende 07 augustus 1968. Beroepsrenner van 1926 tot 1934. Ronde van Frankrijk: 1926, 1 rit gewonnen; 1927, 2 ritten gewonnen; 1929, 1 rit gewonnen. Ronde van Vlaanderen: 1926, 2^e; 1927, 2^e. Bordeaux-Parijs: 1927, 3^e.
- (30) Odier VANHEVEL: ° Eernegem 11 oktober 1902, + Brugge 22 juli 1994. Neef van Jules VANHEVEL. Prof van 1928 tot 1935 met 13 zeges, waaronder de toen vermaarde beker "Sels" in 1931.
- (31) Beroepsrennerswedstrijden: 1ste maal ingericht in 1947 en daarna van 1952 t.e.m. 1965.
- (32) Wim VAN EYLE, Wereldkampioen, blz. 17.
- (33) De Zeewacht 12 april 2002.

PIETER FRANCISCUS LE DOULX (1698-1773)

door Ivan VAN HYFTE

Hij zal waarschijnlijk nooit een straatnaam krijgen, noch een gedenkplaat of standbeeld. Maar wanneer je als eindt zeventiende eeuw in het vestingstadje Oostende geboren wordt en het tot schilder en kronikeur schopt, verdien je uit de anonimiteit gehaald te worden (1).

Zijn vader, Pieter le DOULX, was ook al niet niks: tweemaal burgemeester van onze stad, van 24 september 1698 tot 01 september 1697 en van 05 september 1698 tot 23 november 1699. Tussen die twee ambtsperiodes in schenkt zijn moeder, de Brugse Maria Cornelia WAUCKIER, hem het leven op 17 april 1698. Het jaar erop wordt ze al weduwe en vestigt zich in haar geboortestad waar ze instaat voor de opvoeding van haar enige zoon. Pieter loopt er college bij de Augustijnen om nadien, in 1716, filosofie te gaan studeren in Douai.

Terug in Brugge, wijdt hij zich bijna uitsluitend aan de studie van letteren en geschiedenis wat resulteert in een aantal werken waaronder:

- "Wonderlycke aventure ofte geschiedenis van eene wilde dogter oud omtrent 18 jaeren die opgenomen is in de stad van Antwerpen den 5 mai 1700, en gevangen onder de heerlykheid van Cranenbourg".
- "Het leven en de dood van pater Bartholomeus De Blende",
- "Cronicke beginnende van het jaer 430, en eyndigende met het jaer 1596, behelzende het voornaemste dat er is voorgevallen in de weerelt tot dien tyd".
- "Al de wetten der stadt Brugge, beginnende sedert het jaer 1329 tot 1717 als mede het gedenkweerdigste dat er op ieder jaer is voorgevallen".

Geen enkel schilderij (2) van hem is mij bekend.

Op 22 mei 1720 huwt hij Rosa BOUCKAERT. Het echtpaar krijgt meerdere kinderen waaronder de niet onverdienstelijke landschapsschilder Pieter LE DOULX (3) (1730-1807) die net als zijn vader ook historische traktaten schreef.

In 1724 wordt hij Brugs raadlid, het jaar erop schepen. Wanneer de Oostenrijkers de stadsregering hervormen, benoemt de keizer hem tot één van de zes hoofdmannen ("chef-homme") van de stad, een functie die hij tot aan zijn dood bekleedt (+ Brugge 24 september 1773).

Hij werd begraven in de (nu verdwenen) Sint Donaaskerk).

---

(1) Echo d'Ostende, 18 november 1865, p. 3

(2) De "Moniteur" van 5 november 1865 noemt hem "peintre"

(3) Nationaal Biografisch Woordenboek p. 248-251

OOSTENDE, OPNIEUW "KONINKLIJKE RESIDENTIE"?: afbraak Chalet, bouw "Koninklijke villa": 1953-1956 (*)

door Emile SMISSAERT

"De Oostendse bevolking is er innig van overtuigd dat al hetgeen onder de Hoge Bescherming van onze Koninklijke Familie ondernomen wordt, een buitengewoon succes tegemoet gaat" (Burgemeester Adolf Van Glabbeke, in: De Kustbode, 9 juli 1954, p. 1

DEEL I: VOORAFGAAND HISTORISCH OVERZICHT

1. Lang lang geleden: ca. 1822-1895

- 1822 (vanaf): Vorsten van Württemberg jaarlijks op vakantie,
1834 (vanaf): Praktisch jaarlijks verlof van de Belgische Koninklijke Familie.
1857 (17 september): de "Feuille d'Ostende" oppert het idee voor de bouw van een Koninklijke Villa.
1863 : Oprichting van "Koninklijke Paviljoenen": twee houten gebouwtjes op de duinen (1).
1863 (8 augustus): Koning Leopold I legt de eerste steen van het 'Koninklijk Paleis' bij het "Prinsenspark" (d.i. ter hoogte van de Hofstraat in het centrum van Oostende).
1874: Houten paviljoenen van Leopold I worden weggenomen.
1874 (22 september): Leopold II huldigt het eerste deel in van zijn "Koninklijk Chalet".
1874: het half opgetrokken "Koninklijk Paleis" aan het zgn. "Prinsenhof" wordt afgebroken.
1875-76: Het tweede deel van het "Koninklijk Chalet" wordt opgetrokken (2).

INTERMEZZO: Wat merkwaardige feiten.

* Luc JANSSENS: "Het was een zeer grote, geprefabriceerde houten constructie die in 1873 (sic) door de Engelse aannemersfirma LUCAS Bros (3) uit Lowestoft voor koning Leopold II werd gebouwd ter vervanging van de twee oude duinpaviljoenen van zijn vader. Vanaf 1876 werd door de Diensten van openbare werken van de stad Oostende, onder leiding van ingenieur SYMON, en mogelijk naar tekeningen van A. BALAT, een gelijkaardig doch bakstenen paviljoen voor Koningin Maria Hendrika toegevoegd.

Beide paviljoenen werden door een 46 meter lange, glazen gaanderij met in het midden een grote wintertuin verbonden (4).

* Het houten gedeelte uit 1873 was een geschenk van Koningin Victoria van Groot-Britannië. Of toch niet? René LEFÉBURE, toenmalig administrateur-gedelegeerde van de Koninklijke Schenking ontkent: "(...) Dikwijls denkt men, dat het Koninklijk Chalet in Oostende geschonken werd (...) Daar is niets van aan. Koning Leopold heeft het doen bouwen en betaald met eigen geld" (5). Het is mogelijk, maar heeft LEFÉBURE overtuigende argumenten? – dat vraag ik me af.

* Norbert HOSTYN: (...) Brits van origine, betrof het (zgn. "Chalet") een soort prefabconstructie ontworpen door architect W.J. GREEN en gebouwd door een gespecialiseerde firma, LUCAS Bros (Bros = Brothers, gebroeders) die veel dergelijke gemakkelijk verscheepbare gebouwen naar de kolonies exporteerde (6).

* Georges DE VENT (eigenlijk DEVENT): "(...) De duinglooiing aan zeezijde, werd met bakstenen bekleed en aan beide uiteinden van monumentale trappen voorzien" (7). Deze dondkerode, steile, in feite inlelijke helling bovenop de dijk was, het hoeft beaamd, hinderlijk qua ligging en uitzicht; ze verwekte heel wat wrevel, veelal binnensmonds (naar de zeden van dit tijd), bij de bevolking..én bij de Koning zelf!

1877 (18 juli): (Nog een) deel van Mariakerke, waarbij o.m. het "Koninklijk Chalet", wordt geannexeerd door Oostende.

1895 (15 januari) Leopold II koopt het gewezen terrein van het "Pavillon du Rhin" (8). Aldaar wordt de Koninklijke galerij-Maquet gebouwd (9).

2. Bouw van een nieuw "Chalet"? Van een galerij "du soubassement du chalet"?: ca. 1908

* In maart 1908 was er 800.000 toenmalige frank voorzien als galerij in onderbouw van de dijkmuur van het Chalet. 'Er is overigens een materieel bewijs van een begin van uitvoering der werken voorzien voor Oostende: het neerzetten op het bouwterrein van de witte stenen die nodig zijn voor de bouw van de kapel en van (voornoemde) galerij onder de dijk van het Chalet. *De plannen, voor laatstgenoemd werk, zijn geheel voleindigd sedert vier jaren (= 1903/04-1908) (cursief van ons. E.S.). En het valt zelfs te betreuren dat het werk niet onmiddellijk uitgevoerd werd, want het zou de grote, schuine muur doen verdwijnen hebben, een muur, zo weinig decoratief, die het terras van het Koninklijk Chalet ondersteunt. De (ontworpen) galerij, met zijn monumentaal uitzicht, zal ook het grote voordeel hebben, dat de wandeldijk verbreed zal worden (10).*

* "De Koning", zo bericht men uit Oostende naar de krant "La Métropole", "heeft het besluit genomen om zijn Chalet op de dijk volledig te laten afbreken en om op deze plaats een monumentaal bouwwerk weer op te richten".

Drie maanden later, einde juni 1908 en anderhalf jaar vóór de onverwachte dood van Leopold II: "(...) De heropbouw, (...), dat hangt een beetje af van de beslissing welke de Kamers zullen treffen in verband met de overname van Congo (als kolonie) en van de 45 miljoenen frank voor de uit te voeren werken door België. Inbegrepen bij deze werken, is de verbouwing van de steenglooiing gelegen vóór het Chalet. klaar, denken wij, tot op heden (d.i. einde juni 1908) is nog geen sprake van de herbouw van het Chalet (11).

Einde juli, begin augustus 1908: Koning Leopold II verbleef voor de laatste keer op zijn Chalet. Zijn dokters hadden hem afgeraden voortaan nog te vertoeven aan zee en zie, midden december 1909, redelijk vlug en geheel onverwacht voor eenieder (ook voor hemzelf), overleed onze tweede vorst. Alles is bij plannen maken voor de toekomst blijven steken.....

* Het Oostende, nederlandstalige weekblad-met-prestige "De Zeewacht" bevestigt in 1931, 22 jaar na het verscheiden van Leopold II, mijn weergave van voornoemde plannen en gebeurtenissen:

"(...) (De Koning) vatte het gedacht op de omheining van zijn Chalet te verbeteren. De Koninklijke Gaanderijen en de Gaanderij Maquet waren de eerste proeven. Hij wilde absoluut de lelijke stenen muur doen verdwijnen waarop de (Dienst) Bruggen en Wegen zijn Chalet gebouwd hadden. Zijn gedacht was, dientengevolge(,) de gaanderij Maquet te verenigen met de Koninklijke Gaanderijen, door een gang onder het Chalet dat hij ook wilde herbouwen?(12).

* **BESLUIT:** Nu nog bestaat een stuk van de oorspronkelijke, erg hellende steenglooiing in donderode, bordeaux baksteen. Dit fragment van, ik schat, 20 à 25 meter (mogelijks wat meer of is het wat minder?) is ontsnapt aan de afbraak, einde 1953, van het Chalet. Het is gelegen om de hoek van de Zeedijk en de "Nieuwe Koninklijke Gaanderijen" (dit

bouwsel kreeg geen *eigen* benaming!), aan de achterzijde van de "Drie Gapers", daar waar de Koninginnelaan begint ter hoogte van de bakstenen, lagere omheining van wat nu het "Koningspark" genoemd wordt.

INTERMEZZO: Een binnenzicht van het Chalet

De tekenaar "Mars" (ps. van de BONVOISIN) schreef in het weekblad "The Graphic" volgende impressie neer over het interieur:

"Binnen de Koninklijke Villa (sic) treffen twee zaken de bezoeker: eerst en voord de extreme soberheid (*modicité*) van de bemeubeling en vervolgens de onverwachte afmetingen van de appartementen: de kamers zijn ruim, goed verlucht en aantrekkelijk. Geen schilderijen aan de muren, tenzij ja – een zicht op Oostende en een andere van Rouen, beide geschilderd door Robert MOLLS.

De slaapkamer van de Koning is allerminst opzichtig: stoelen en een toilettafel in pitchpine-houtsoort, wandbekleding in cretonnen met roze en witte bloemen, alsook een groot koperen bed; een grote telescoop staat vóór het venster, Naast de slaapkamer treft men het bureau aan, zeer sober gemeubeld zoals de andere vertrekken en zeer "businesslike" met zijn twee tafels geladen met papieren, boeken en manuscripten...

Zijne Majesteit staat steeds om zes uur op, neemt zijn ontbijt, middagmaalt om 12u30, dineert om 7 uur en gaat slapen om 10 uur 's avonds...(I 3).

Koning Leopold ontving voor het laatst in zijn Chalet op de dijk te Oostende, op 2 augustus 1908, een gezelschap ter gelegenheid van het internationaal militair schermtornooi. Op 10 augustus 1908 verliet de Vorst, vanuit zijn Chalet en niets vermoedend, voorgoed Oostende om nooit meer terug te komen! (14).

3. Kort vóór en tijdens Wereldoorlog I. het Interbellum en een beetje Wereldoorlog II

Toen Leopold II het tijdelijke met het eeuwige verwisselde, op 17 december 1909, was het de diepste wens en zorg van de Stad, dat Koning Albert I en Koningin Elisabeth eveneens voor Oostende zouden opteren als tweede Koninklijke Residentie. Conform het visitekaartje dat luidde: "Ostende, la capitale d'été de la Belgique, la seconde résidence royale" (15) De pas aangetreden vorst was in het verleden al meerdere malen te gast geweest aan de Belgische Kust, maar zeker niet in exclusiviteit te Oostende, alwaar hun verblijf in "Villa Osterrieth" op de Zeedijk in Mariakerke door de tijden heen in het geheugen is blijven nazinderen, in hoofdzaak door de geboorte aldaar in 1906 van prinses Marie José, pas overleden in januari 2001.

Albert I stand erop, dat het Koninklijk Chalet eerst weer grondig in orde zou gebracht worden en gemoderniseerd (o.m. door het aanbrengen van elektriciteit en centrale verwarming), iets wat een jaar in beslag nam. Pas dan kwam de Koninklijke Familie aldaar sporadisch verblijf houden. In tegenstelling met Leopold II (die zijn gevoel voor privacy niet snel in het gedrang zag komen en er minder graten in zag): meer en meer ongaarne. Een blik in de pers in augustus 1913: "Het enige dat onze koninklijke bezoekers hier (in Oostende) verveelt, is die kwellende nieuwsgierigheid van het volk (...). Zo komt het, dat de Koninklijke Familie in Oostende niet meer de rust vindt die ze boven alles wenst" (16).

Het documentair verhaal over het verblijf van Albert I, Elisabeth en hun kinderen reserveer ik voor een nog te houden lezing, november 2003, voor het publiek van de Oostende Heem- en Geschiedkundige Kring "De Plate".

Even maakte "men" gewag dat het Koningspaar op zaterdagmorgen 11 juli 1914 te Oostende zou aankomen om er te verblijven tot op het einde van de maand augustus 1914 (17). Maar dit ging niet door... De internationale situatie was van kwaad naar erger geëvolueerd.. en er kwam oorlog! Het aangevallen België bood weerstand, werd toch overrompeld en door de Duitsers bezet: 1914-1918, het eerste mondiaal conflict. Enkel achter de kleine stroom de IJzer was Vrij België nog een realiteit. Aldaar heeft Albert I, als koning en als opperbevelhebber van het leger, zich uitmuntend gedragen, gesteund door zijn vrouw Elisabeth:

"(...) Volgens alle getuigenissen was hij meer begaan met de troepen dan velen in de Belgische generale staf.

(...) De bezorgdheid van Albert om "zijn" leger is legendarisch p o r d e n, voor één keer een legende die overeenkomt met de waarheid. Alberts stugge wil tut vasthouden aan de vaderlandse grond, daarentegen, was pure mythe. Het verdedigen van het zo symbolische "hoekje vaderland" achter de IJzer was een kwestie van volslagen toeval, en de "Koning-Soldaat" had er privé een hard hoofd in" (18).

Vanaf 4 augustus 1914, dag van de inval der Duitsers, tot aan zijn dood, liet de mythe "Koning-Ridder", een zgn. "held van het vaderland in de oorlog", Albert I niet meer los, hij die verstandig genoeg inzag dat eenieder per slot van rekening zijn plicht gedaan had,..(19).

In De Panne wachtte de vorsten geen rijkelijke villa. Zij betrokken de zgn. Villa Maskens, van 13 oktober 1914 tot 11 november 1918, dag van de Wapenstilstand. De bezoekers werden ontvangen in de zgn. residentie Terschueren (20). De Villa Maskens was de kleinste van de drie woningen en zonder water noch chauffage: het comfort was eerder spartaans (21).

Maar, om terug te komen op ons eigenlijk onderwerp: hoe doorstond het Koninklijk Chalet te Oostende de Eerste Wereldoorlog? Slaan wij de krant "Le Carillon" op na:

"(...) De Moffen hebben natuurlijk, van bij hun aankomst in Oostende, het Chalet ingenomen en er zich als gebieders in genesteld. Maar niet voor lang. Dank zij de tussenkomst van prins Ruprecht van Beieren, richtten zij slechts weinig schade aan, - volgens de krant "L'Etoile belge".

Toegegeven: alles wat de Moffen in verleiding kon brengen, was in verzekerde bewaring gebracht.

Gedurende de Bezetting hebben de Mariniers er een bewakingspost bemand. Loopgraven werden gegraven "sur le terre-plein (opgehoogd stuk grond) supérieur du perré (steunmuur)". En verblijven in beton beveiligden de Moffen tegen vliegtuigbommen. Geen enkele bom, geen enkele obus viel ooit op het Chalet noch op haar bijgebouwen.

Gedurende de oorlog werd 70 hectaren van het terrein beplant met aardappelen en de tuin van het Koninklijk Chalet bracht heerlijke (wortel) knollen (tubercules) voort" (22).

"De Zeewacht" wist te vertellen, dat "de schade tot 600.000 fr. beloopt. Voor al de herstellingswerken zullen 40 aanbestedingen noodig zijn" (23). Vier maanden later, november 1919: "(...) Alleen de meubels moeten nog geplaatst worden. De villa werd van onderen tot boven gekuischt, gewasschen, geboend en geschilderd. Het stelsel van buizenverwarming, door de Moffen erg en moedwillig beschadigd, is nog altoos buiten gebruik. Evenwel bestaan in alle plaatsen der villa opene vuren, zoodat men ze gemakkelijk kan verwarmen bij middel van steenkolen" (24). Zaterdag. 13 december 1919: na een bezoek van Albert I aan Oudenaarde, Avelgem, Kortrijk en Diksmuide, kwam de Koning overnachten in het Chalet. "Hij vertrok den zondagmorgen naar Brussel, zeer tevreden te zien dat het Chalet in gereedheid gebracht was" (25).

Niettemin: het Chalet was ouderwets en bleef ongezellig (26); het voldeed niet aan de verlangens qua comfort van de Koninklijke Familie en haar gevolg; een storend gebrek aan privacy stond een aangenaam, verpozend, langdurig verblijf te Oostende in de weg. Ongeveer midden de jaren twintig maakte het Stadsbestuur aldaar aanstalten om het Chalet te slopen en om op dit vrij te maken terrein het toen actuele Thermenpaleis te bouwen, een plan dat niet doorging. Maar ook het Vorstenpaar zelf keek uit naar elders. Een voorbeeld "De Zeewacht" (mei 1928) was, ik citeer, "(...) gelukkig te vernemen dat de Koning en de Koningin afgezien hebben van het domein van Lombartzyde (sic) en dat zij dus het Koninklijk Chalet zullen behouden als zomerverblijfplaats" (27).

Uitstel werd geen afstel en wat Oostende al geruime tijd vreesde (terecht!), werd bewaarheid. Daniël FARASYN en Marc CONSTANDT vatten het als volgt samen:

"(...) Het Oostende toeristische leven verloor (echter) aan elan. Heel wat gegoede toeristen ontvluchtten als het ware de badplaats waar ook gewone toeristen kwamen. "Het Zoute" was voor de elite toeristen een dankbaar toevluchtsoord. Ook koning Albert I opteerde in 1933 definitief voor "Het Zoute" als koninklijk vakantieoord en liet daar zijn nieuwe villa bouwen. Oostende was zijn koninklijke patronage kwijt en verloor stilaan het fuxe-toerisme" (28).

Was het werkelijk Koning Albert I, een jaar later schielijk verongelukt te Marche-les-Dames op 17 februari 1934? Of eerder door toedoen van Prins, later Koning Leopold III die door schenking van grond in "Het Zoute" Oostende als vakantieoord liet voor wat het was? Bij mijn weten spreken ook hier de bronnen elkaar tegen en hoe de juiste toedracht die privé was, nu nog kunnen achterhalen?

Hoe ook, ik verlaat me op Knokke-specialist André D'HONDT waar die schrijft:

"(...) Als het vliegveld geopend werd, schonk de "Compagnie (du Zoute)" in 1930 grond bij het Zwinpark aan prins Leopold, voor een koninklijke verblijfplaats; de prins was (vier jaar eerder), in 1926, in het huwelijk getreden met prinses Astrid van Zweden. Architect VIERIN ontwierp de plannen voor de Koninklijke Villa midden een groot park. Aannemer Frans DESMIDT voltooide het bouwwerk in (mei) 1934 (...). "Het Zoute" werd het uitverkoren zomerverblijf (van het nieuwe vorstenpaar). Leopold III wou ook het gehele Zwin aankopen, maar dit weigerde de Compagnie.

Tot de oorlog uitbrak. Franse militairen namen hun intrek in de Koninklijke Villa en richtten veel vernielingen aan in 1940. De Duitsers volgden, bouwden in het bosje hangars voor vliegtuigen en grote putten voor watervoorraden. Toen de Bezetter, einde oktober (1944) de buurt verliet, was het één verwoesting (...).

De Compagnie bood Leopold miljoenen om het domein bij "Het Zoute" weer in te palmen, - hij vroeg vijf miljoen maar stelde zich met vier tevreden" (29).

In 1952 werd de voormalige Koninklijke Villa aldaar het "Zwin Chalet".

Zo kon Oostende na het tweede wereldconflict weer volwaardig aan zet komen als "Koninklijke Residentie"!

(wordt vervolgd)

NOTEN

* Ik dank dhr. Glenn ROMAN, bibliothecaris, voor wat welkome faciliteiten.

(1) Een foto is te zien in de leeszaal van het VVF-Oostende-Kuststreek.

(2) D. FARASYN: Historiek van de eerste gebouwen langs de Oostendse zeedijk 1830-1878(2^{de} uitg., 2001) (herwerkt door Philippe MENU), p. 84-88 (passim).

- (3) Bros : Brothers, gebroeders.
- (4) - Koninklijke paleizen en residenties: tentoonstellingscatalogus / red.: Luc JANSSENS. – Brussel: Algemeen Rijksarchief, 1991. – 27 p. : ill. – (Educatieve dienst. Catalogussen; nr. 104).
- P. LOMBAERDE: Leopold H en de ontwikkeling van de Belgische kust, in: Dynastie en cultuur in België (Antwerpen, 1990), p. 216-217 en 220-221.
- (5) R. LEFÉBURE: La Donation Royale: conférence (1952), p. 23. Treffend in deze materie is hoe de een de ander tegensprekt of logenstraft. Over alles wat met het vorstenhuis te maken had, hing een waas van mysterie die met zekerheid-trancheren quasi onmogelijk maakt...
- (6) N. HOSTYN: Oostendse kijkboeken opnieuw bekeken, in: De Plate; nr. 1, januari 2002, p. 15.
- (7) Georges DE VENT: Zee en duinen (Brugge, 1991), p. 123.
- (8) D. FARASYN, o.c., p. 87-88.
- (9) P. LOMBAERDE: Leopold II koning-bouwheer (1995) p. 60.
- (10) Le Carillon; 24 maart 1908, p. 1 (a, b).
- (11) Le Carillon; 25 juni 1908, p. 2 (d).
- (12) De Zeewacht; 18 juli 1931, p. 1 (e).
- (13) Emmanuel DE BONVOISIN: "Mars". témoin de son époque: sa vie (1849-1912), son oeuvre, p. 220.
- (14) Le Carillon; 18-19 december 1909, p. 2.
- (15) Echo d'Ostende; 18-19 december 1909, p. 3 (a).
- (16) Le Carillon; 23-24 augustus 1913, p. 1 (e). Ook aangehaald door E. SMISSAERT: "Hier schouw ik over zand en zee: het vorstelijk memoriaal van Leopold II in Oostende", brochure "Open Monumentendag Oostende 2001", p. 16.
- (17) Le Carillon; 11-12 juli 1914, p. 3 (a).
- (18) Sophie DE SCHAEPDRIJVER: De Groote Oorlog: het Koninkrijk België tijdens de Eerste Wereldoorlog (Amsterdam, 1997), p. 98-99.
- (19) Zie: Laurence VAN YPERSELE: Le roi Albert: histoire d'un mythe (1995).
- (20) Albert (I): een koning een tijdsbeeld (1975), p. 88.
- (21) P. WEBER: Elisabeth de Belgique: l'autre Sissi (1998), p. 91-92.
- (22) Le Carillon; 22 juni 1919, p. 3 (c).
- (23) De Zeewacht; 12 juli 1919, p. 2 (a).
- (24) De Zeewacht; 22 november 1919, p. 2 (c, d).
- (25) De Zeewacht; 20 december 1919, p. 2 (c).
- (26) Iconografie binnenin het Chalet is nergens voorhanden. Zie: N. HOSTYN: Onvindbare Oostends gezichten, in: De Plate; nr. 12, 1998, p. 271-272 n.a.v het gelijknamige overzicht van O. VILAIN, in: De Plate, nr. 5, 1998, p. 139.
- (27) De Zeewacht; 26 mei 1928, p. 1 (a).
- (28) D. FARASYN en M. CONSTANDT: Oostende, in: Te Kust en te Kuur (1987), p. 296.
- (29) A. D'HONDT: Van Zwin tot polders (1994), p. 304 en 306.

GEBOUWEN IN OOSTENDE ANDERS GEZIEN

Van 18 oktober 2003 tot en met 14 februari 2004 kunt u in ons Museum de tentoonstelling "Gebouwen in Oostende anders gezien" bekijken.

Dit is een fotoreeks van ons bestuurslid en fotograaf Valère PRINZIE. De voorbije jaren fotografeerde hij tal van vertrouwde Oostende gebouwen op een manier die voor de kijker heel wat verrassingen inhoudt, Zelfs van gebouwen in afbraak maakt hij nog schitterende beelden.

Deze tentoonstelling is een MUST voor iedereen en speciaal voor onze leden

door Roger JANSOONE

9. HET HEROPSTARTEN VAN DE VISSERIJ

Met ingang van 22 oktober 1914 werd door de bezetter iedere vorm van visserij verboden, en dit was één van de eerste in een lange reeks van verbodsmaatregelen. Overigens was, vanuit het standpunt van de Duitsers, deze maatregel nogal begrijpelijk, en dit om evidente redenen die uiteraard op de visvangst als dusdanig geen betrekking hadden. Tevens waren zij bijzonder waakzaam ten aanzien van vissersvaartuigen die eventueel de haven nog wilden binnenlopen na de bezetting van Oostende. Zij waren eigenlijk zeer achterdochtig tegenover al wat nog vanuit het zeegat opdaagde, zodat zij bij het minste vermoeden van onraad overgingen tot beschieting.

Aldus is het geval bekend van een stoomtreiler die op 3 maart 1915 kwam aangevaren vanuit oostelijke richting en die, aangekomen ter hoogte van de havengeul, plots begon te zwenken en ging opstomen naar volle zee. Voor de Duitsers was dit voldoende om onmiddellijk in actie te treden met de kanonnen van de kustbatterij die zij intussen alhier hadden opgesteld. De hevige beschieting was dadelijk raak, want de boot begon te zinken en poogde nog de havengeul te bereiken. Doch ter hoogte van de kop van het westerstaketsel verdween hij volledig onder water. De Duitsers snelden ter hulp en konden alle bemanningsleden oppikken. De schipper was zwaar gekwetst aan het hoofd, een bemanningslid was licht gewond en de overigen waren ongedeerd. Het bleek hier te gaan om een treiler uit Boulogne, de B.142, die – naar vernomen werd vanuit de Kommandantur – geladen was met cement en tot opdracht had de ingang van de havengeul te verspenen door zich tot zinken te laten brengen. Merkwaaardig is wel dat, luidens de officiële versie dd. 04.03.1915 van het Oberkommando des Heeres het hier ging om een Franse stoomboot, geladen met munitie die bestemd was voor Nieuwpoort, en die, ingevolge een vergissing van de dronken bemanning, Oostende wou binnenvaren, bijgevolg beschoten werd en tot zinken werd gebracht.

Dit incident, tijdens een oorlog op zichzelf vrij onbelangrijk, was echter wel kenschetsend voor de omstandigheden waarin zou kunnen gedacht worden aan het heropstarten van de zeevisserij. En dit was niet zo denkbeeldig, al was het maar omwille van het feit dat de bonte verzameling van achtergebleven sloepen en scheepjes uiteindelijk wel wat omvangrijker was dan aanvankelijk kon vermoed worden, nl. in totaal 33 vaartuigen, weliswaar merendeels slechts garnaalsloepen (de "schiptjes") en garnaalbootjes, maar toch voldoende in aantal en zeewaardig om het uitoefenen van althans toch de kustvisserij opnieuw te organiseren.

Door de toevloed van badgasten tijdens de "Belle Epoque" was er in Oostende en ook in de andere badplaatsen een steeds maar stijgende vraag naar garnaal ontstaan, met als gevolg een aanzienlijke uitbreiding van de vloot van kleine kustvissers. Het kleinste type was het garnaalbootje ("geirnaosbootje"), met het kenmerkend vierhoekig razeil en een tweekoppige bemanning, open bootjes in klinkwerk vervaardigd, doorgaans groen geverfd met de bovenste plank in het zwart. Verder dan drie mijl waagden zij zich nooit in zee. De vangst werd niet gekookt aan boord (daarvoor konden die kleine bootjes trouwens ook niet worden ingericht). Om "levende vers" aan wal te worden gebracht, werd de garnaal in een net gestopt dat buiten boord in het zeewater bleef hangen.

Doch van groter belang voor de aanvoer van garnaal waren de garnaalsloepen, in Oostende "schiptje" of "sloepe" genoemd. Deze sierlijke en gestroomlijnde sloepen – vrucht van eeuwenlange Oostendse scheepsbouwkunst – waren, ofschoon klein van omvang, bijzonder zeewaardig, snel en hanteerbaar. Schipper en bemanning moesten wel ervaren zeilers zijn. Bij zwaar weer en felle wind moest zeil geminderd worden door het strijken van het topzeil en

desnoods door het inhalen van de kluiver, waarna de sloep dan nog enkel bleef varen op zijn grootzeil en zijn stagzeil. Bij stormweer kon de schipper zich soms ertoe verplicht zien het grootzeil te "reven", dit door de gaffel een eind te laten zakken (om daarna het zeil weer aan te spannen, werd de onderste rand opgebonden door middel van de reeftouwen die bevestigd waren aan de reefband).

Deze nogal technische beschrijving van een verdwenen zeilvaart is binnen het bestek van deze studie wel van enig belang, heel eenvoudig omdat precies met een dergelijk, zeer bescheiden vlootbestand de zeevisserij opnieuw zou moeten kunnen opgestart worden, en dit ook in minder goede weersomstandigheden.

Volledigheidshalve hier ook nog een beknopte technische toelichting aangaande de grotere zeilsloepen. Zoals hoger aangestipt, waren deze vissersvaartuigen in september en oktober 1914 vrijwel allen uitgeweken naar het buitenland (vooral naar Frankrijk, meer bepaald in Dieppe, terwijl de stoomtreilers de wijk hadden genomen naar Engeland, vooral in Milford Haven). Door diverse eerder toevallige omstandigheden waren toch nog een paar sloepen in Oostende achtergebleven.

De Oostendse één-mast-sloep had een stevige romp met bolle lijnen. Het was een bijzonder zeewaardig vaartuig, zeer geschikt voor de visserij op de verder gelegen visgronden. Gedurende vele decennia voldeed het volledig aan alle bedrijfsnoodwendigheden, zodat dit scheepstype al die jaren vrijwel geen wijziging diende te ondergaan. De buitenwand bestond uit dikke eiken planken die, in karveelwerk, op dubbele spanten gespijkerd waren.

Maar ook deze zeilsloep vereiste zeer veel behendigheid van de bemanning. Vooral de relatief grote afmetingen van het grootzeil maakten het zeilen soms erg moeilijk en zelfs gevaarlijk. Om die reden werden er uiteindelijk ook sloepen gebouwd die werden voorzien van twee masten, de zogenaamde "dandy" (een verbastering van Dundee, de Schotse haven waar dit model oorspronkelijk gebouwd werd).

Tenslotte werden, vanaf omstreeks 1870, in Oostende ook "platgat"-kotters gebouwd (naar een Engels model), langsgetuigde tweemasters met een spitse boeg en een overhangende spiegel (vandaar de benaming "platgat", in tegenstelling tot de "rondgat"-sloepen). Het waren zeer vlugge zeilers, die echter bij zwaar weer veel water schepten, wat voor de bemanning aan dek niet zo prettig was.....

Deze bonte verzameling van sloepen en bootjes die in 1914 in Oostende waren achtergebleven, lagen eerst gedurende enkele maanden aan de keten langsheen de Visserskaai. Op 2 maart 1915 lieten de Duitsers alle vaartuigen overbrengen naar het dok van de Hangars. Daar werden ze opgeladen op wagens en vervolgens ondergebracht in de hangars. Het zag er dus niet naar uit, dat er tijdens de oorlog nog enige vorm van visserij zou hebben of mogen bedreven worden. Het was dan ook in mineurstemming dat op Tweede Paasdag, nl. op 5 april 1915, de traditionele Vissersmis werd opgedragen. Ofschoon de meeste vissers, meestal samen met hun gezin, waren uitgeweken naar het buitenland, was er toch opvallend veel volk in de kerk. Zoals ieder jam, werd de homilie gebracht door visserij-aalmoezenier "Paster Puupe", maar er werden geen gedachtenisprentjes uitgereikt ter nagedachtenis van de op zee omgekomen vissers. Er was al evenmin de jaarlijkse optocht na de Vissersmis. En uiteraard ontbrak de "Masse en paaie", dit is de jaarlijkse geldelijke afrekening met de reder. In die omstandigheden lag het anders zo bruisende visserskwartier er doods en stil te wachten op betere tijden.

Wie niet kon wachten op betere tijden, begon stiekem te vissen in het verlaten dok van de Cockerillboten. De vis bleek flink toe te bijten, en wel in die mate dat al vrij vlug visventers in de

straten hun waar voor een zacht prijsje gingen verkopen. Aldus ontstond een feitelijke toestand waar de Duitsers zich na enkele dagen reeds bij neerlegden (allicht vooral omdat zij ook wel zin hadden in wat verse vis). Bijgevolg werd toelating gegeven om te vissen langsheen het staketsel en de Cockerillkaai, en dit zowel tijdens de dag als 's nachts. Aan die "nachtvisserij" kwam echter spoedig (nl. op 8 mei 1915) een einde, na een nachtelijk incident met een Duitse schildwacht die op een vissersbootje geschoten had.

In ieder geval was met deze prille hervatting van de visvangst de kogel min of meer door de kerk. Aangemoedigd door deze vrij gunstige ontwikkeling, begon de burgemeester hierop met de Ortskommandant gesprekken aan te knopen met het oog op het heropstarten van de kustvisserij. Als resultaat hiervan werd uiteindelijk terzake toestemming verleend voor de 15 scheepjes van 1 à 4 BT (er waren er eigenlijk 16, maar de eigenaar van deze laatste viel bij de Kommandantur in ongenade toen bleek dat hij titularis was van een zeer zwaar strafregister).

Er mocht gevist worden tot net buiten de havengeul, maar er mocht niet gevaren worden westwaarts in de richting van het "Palace Hotel", om zich niet te laten opmerken door de geallieerde kustbatterijen aan het nabijgelegen front in Nieuwpoort.

Er werd ook overeengekomen dat de andere sloepen eveneens zouden mogen starten zodra de Duitsers zouden beschikken over een visserijwachtschip. Hiervoor had men het oog laten vallen op een motorbootje dat in het derde dok was achtergelaten door een uitgeweken persoon uit Luik. Dit bootje was vrij spoedig weer opgekalefaterd en zeewaardig gemaakt, zodat enkele dagen later ook de andere sloepen reeds konden uitvaren.

Wat betreft de verkoop van vis, dit mocht enkel gebeuren in de vismijn. Enigszins hinderlijk was wel het feit dat voor ieder vaartuig een "Schein" vereist was van zeer tijdelijke duur, en dat die "Schein" bovendien moest afkomstig zijn van de Oberkommandantur in Brugge.

Doch spijs die bureaucratische aanpak, was men al heel blij dat er opnieuw mocht gevist worden. Op 21 mei 1915 had vervolgens in de vismijn de eerste officiële verkoop plaats sedert de bezetting van Oostende op 15 oktober 1914. Het ging om de vangst van zes "schiptjes", al met al voor een totale bruto-besomming van 108 frank! Een zeer bescheiden begin, en om de vis enigszins te kunnen verdelen naar de behoeften van een modaal gezin, werd de vangst te koop aangeboden in dienovereenkomstige kleine hoeveelheden (bv. 2 grote tongen samen met 2 "slips").

Aldus begon ook de vismijndirectie weer op dreef te komen, onder leiding van vismijndirecteur SWAELS, bijgestaan door afroeper DE GRAEVE en de vismijnbedienden SIMON en VAN DE PUTTE. Aanvankelijk bleven de vangsten vrij gering omdat men niet veel verder dan de havengeul mocht vissen. Doch hierin zou spoedig een gunstige kentering optreden.

(wordt vervolgd)

UIT MIJN OUDE DOOS – DEEL 6

door Simon TPPEL

Wie van mijn speelmakkers kan ik mij nog herinneren?¹

* Mijn makker was Carlo Buts (acht dagen jonger dan ik en de zoon van de kleermaker in de Veldstraat, zijn vader was tevens ondervoorzitter van de Oostendse Turnvereniging Noordzee),

* Madeleine (Van?) Beselaere (dochter van de bakker, nu nog is er een bakkerij).

* Een dochter van dokter Daems, zij ging naar de balletschool en was zeer lenig.

* Rosette Dooms, mocht niet veel buitenspelen, moest piano studeren en is later meer bekend geworden onder de naam Rose d'Ivry, haar vader was koffiebrander en woonde op de A. Pieterslaan waar nu de kledingszaak "Coventry" is.

* De gebroeders van de boekhandel Degrijze. (jaren ouder dan ik, en waar zij woonden daar is nu een linnenhandel).

* Armand Maene van het café links naast de "Noordsterre"² van de sosjd. Als ik niet mis ben noemde het café "In de maene".

* De gebroeders Lingier, van de kleermaker op de hoek van de Veldstraat en de "Boulevard du Midi"⁴.

* en nog een hoop anderen van wie ik de naam niet meer ken (mijn verontschuldiging daarvoor).

Deze straat was een echte volksbuurt en daar er gem verkeer was, het ideale speelterrein voor de jeugd van toen,

Nog andere bewoners van de Veldstraat zijn in mijn geheugen opgekomen.

Over de deur van "Bloeling"⁵, was een grote inrit en een zeer deftig huis. Deze poort gaf uit op een binnenkoer waar vroeger de stallingen en de koetshuizen zich bevonden. De eigenaar was een gebrekkige die met één been van uit de knie rond draaide vooraleer hij hem op de grond kon zetten". Soms vroeg hij ons met een karretje⁷, lichte grond te gaan halen in het bos⁸. Wat we met plezier deden. Natuurlijk speelden we eerst met het karretje in het bos en op 't laatste ogenblik schepten we wat aarde en "klaar was kees". Met het gevolg dat hij niet tevreden was, maar wij wel.

Iets verder was het etablissement "Flora", dat naar het schijnt ook niet "te katholiek" was (volgens mijn ouders). Daar zaten meisjes van plezier, wat dit betekende heb ik maar later vernomen. Nu is er de balletschool van Rose d'Ivry gevestigd..

Op de hoek van de Torhoutsesteenweg en de Veldstraat was er een café-chantant en dancing de "Stad Roeselare". Soms mocht ik mee wanneer er variété gegeven werd.

Op de Boulevard du Midi had men nog een grote zaal "Bij Prosper"⁹ waar tijdens de tweede oorlog "Bertino" optrad met liedjes en ten voordele van "Het pakje van de soldaat", een actie van het Rode Kruis.

¹ Mijn verontschuldiging indien ik de namen niet juist schrijf.

² In feite "De Noordstar".

³ nu de SP-A.

⁴ Nu Alfons Pieterslaan

⁵ Zie "uit mijn oude doos nr 4".

⁶ Volgens mijn ouders was het een oorlogsinvalide.

⁷ Een omgebouwde kinderwagen.

⁸ Maria-Hendrikapark.

⁹ Nu een winkel waar men alles kan kopen aan zeer goedkope prijs (dit is geen reclame).

Op de hoek van de A. Pieterslaan en de Rogierlaan was er nog een etablissement met een soort "Pierement" die open gehouden werd door een zekere "Lang Jan", zijn zoon hield later een garage open op het einde van de Frère Orbanstraat.¹⁰ Kort vóór de oorlog heeft "Lange Jan" prachtige zandtapijten gemaakt (of laten maken - dat laat ik voor wat mijn geheugen mij nog vertelt).

Volledig aan de andere zijde van de Veldstraat was de muur van het Hospitaal. Daartegen kon men "schotten" zoveel men wilde. De nonnetjes van het Hospitaal die achter de muur hun brevier lazen, zegden er niets van.

Aan de overzijde van deze straat waren de huizen van de Kairostraat.

Voor de jeugd had men in bijna iedere straat een spekkenwinkeltje, in de Veldstraat 85, op de hoek van de Boulevard en de Romestraat, op de hoek van de Amsterdamstraat en Ieperstraat, en je mag er zeker van zijn dat er veel waren.

Eigenaardig genoeg de meeste noemden "Louize-tje" van daar of van daar. Eén winkel droeg onze voorkeur (maar niet de voorkeur van onze ouders) "D'aptjes"¹¹. Wanneer men "zantjes"¹² verzamelde dan kon men die daar ruilen zonder iets te kopen. Later hebben zij voor Charel Rommelaere van de verkoopszaal "d'oud Oostende" in de Amsterdamstraat, alle verkochte waren bij de kopers gebracht met hun stootkar.

Het waren magere mannetjes maar ze hadden zeer veel macht in de spieren en waren dan ook zeer geschikt voor het verhuizen van meubels en soortgelijke zware of lichte stukken huisraad.

PLATE-VEILING 2004

Voor de veiling 2004 werden de volgende schikkingen genomen :

1. De aanbieder moet een getypte, of minstens zeer goed leesbaar geschreven, lijst met de te veilen stukken overmaken aan J.P. Falise, H. Serruyslaan 78/19, Oostende en dit ten laatste tegen 10 januari 2003. Ieder stuk MOET een minimum van beschrijving (maar hoogstens 2 lijnen) omvatten.
2. De geschatte waarde per stuk moet minstens 3 €. bedragen.
3. De lijst wordt door het bestuur nagezien met mogelijkheid tot schrapping van bepaalde stukken.
4. Op de avond van de veiling, donderdag 29 januari 2004, zal deze lijst te koop zijn.
5. Het bestuur houdt zich het recht voor de veiling te annuleren indien het aanbod te schraal is,
6. Verder blijven de vroegere schikkingen van toepassing :
  - een % komt ten goede van De Plate. Dit procent wordt vastgesteld op 20 % dat afgehouden wordt van de verkoopsom
  - de stukken (boeken, foto's, affiches, plannen, enz. maar geen breekbare voorwerpen) moeten betrekking hebben op Oostende of de kuststreek.

¹⁰ Zoals je ziet was er aan vermaakgelegenheden geen gebrek De TV was er niet en het waren prettige ontmoetingslokalen.

¹¹ Het waren enkel broers en die hadden een aangezicht dat veel gelijkenis had met het dier.

¹² Prentjes

OPENINGSDATA MUSEUM IN 2003

- Elke zaterdag
- Gedurende de schoolvakanties (gesloten op dinsdag)

Teikens van 10u tot 12u en van
14u tot 17u

LIDGELD 2004

Het lidgeld voor het lidmaatschap bij de Oostendse Heem- en Geschiedkundige Kring De Plate is voor het jaar 2004 als volgt vastgesteld:

Aangesloten lid: 11 Euro
Steunende lid: 15 Euro
Beschermend lid: vanaf 25 Euro

Alleen diegenen die tot nu toe niet gestort hebben (laatste storting ontvangen op 30 oktober) vinden hierbij een stortingsbulletin.

Jean Pierre FALISE
Penningmeester

Onze prijs = uw profijt
Uw kleurenfoto's nauwkeurig
afgewerkt volgens de
modernste technologie
met multi-scanner

**COCK
CAMERA
SERVICE**

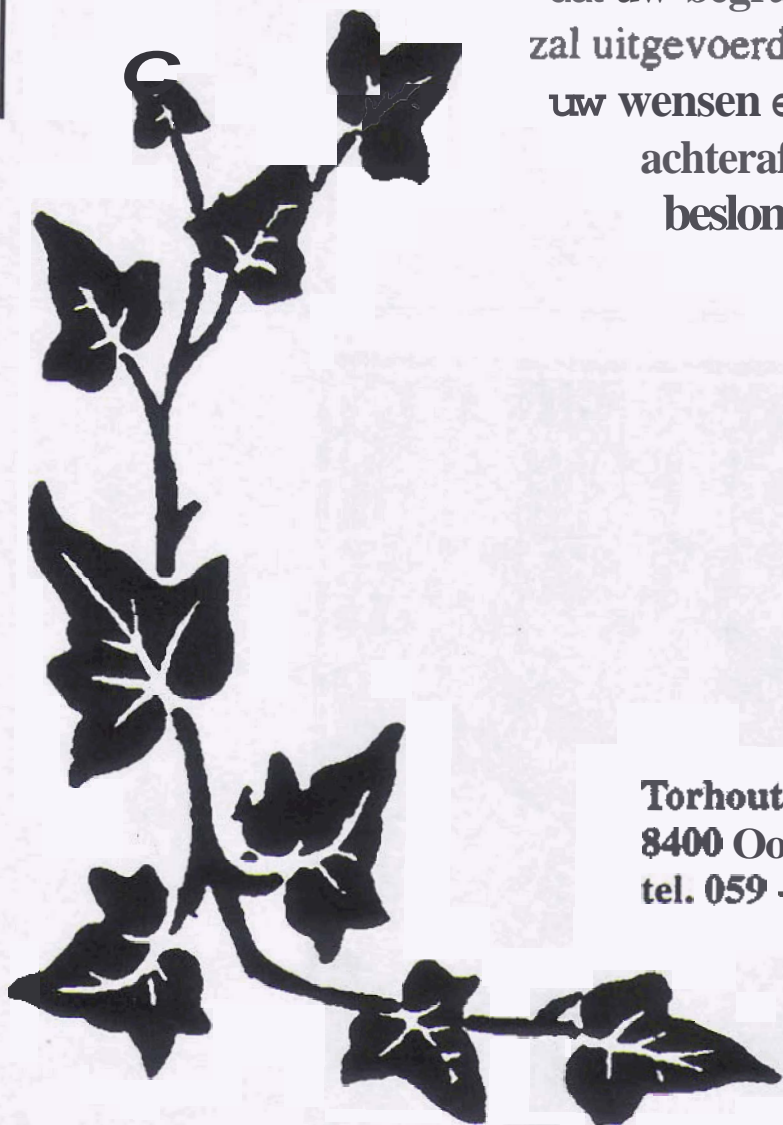
Hoek Jozef II straat en
Christinastraat - Oostende

Waar kwaliteit nog
vakmanschap is

UITVAARTVERZORGING

Jan Nuytten

Het **uitvaartkontra**kt
is de absolute zekerheid
dat uw begrafenis of crematie
zal uitgevoerd worden volgens
uw wensen en dat uw familie
achteraf geen **financiële**
beslommeringen heeft

Torhoutsesteenweg 88 (h)
8400 Oostende (Petit Paris)
tel. 059 - 80 15 53